

הגבול שבין החיים למוות

מלחמת לבנון הראשונה, שזכתה לשם מלחמת שלום הגליל (של"ג), פרצה ב-6 ליוני 1982, כמעט שנתיים לאחר גיוסי לצה"ל. בימים שקדמו למלחמה, אש"ף (הארגון לשחרור פלסטין), שישב והתבסס בלבנון, הוציא פיגועים נגד ישראלים בארץ ובעולם. האירועים הגיעו לשיא בהתנקשות בחייו של שלמה ארגוב, שגריר ישראל בבריטניה. ארגוב ז"ל נפצע קשה ונותר משותק עד מותו, בשנת 2003.

בעקבות האירוע הפציצה ישראל את מעוזי המחבלים, ואלה השיבו בירי קטיושות לעבר יישובי הגליל. שלושה ימים לאחר ההתנקשות יצא צה"ל, על-פי הנחיות ממשלת ישראל בראשות מנחם בגין, למבצע להרחקת אנשי אש"ף מהגבול הצפוני.

במהלך החודש שקדם ליציאה למבצע, שהיתי יחד עם חברי לפלוגה מגדוד 12 של גולני במושב בית הלל, הסמוך לגדר הגבול עם לבנון. מבית הלל יצאנו בלילות למארבים ולפעילות אבטחה שוטפת ביישובי הסביבה. היו מארבים שנעשו ממש על הגבול ואחרים אפילו בתוך שטח לבנון. תוכנית ההתקדמות של הגדוד שלנו הייתה ידועה מראש. אני לא בטוח שאפילו המג"ד שלנו, ברוך שפיגל, ידע שאנו עומדים לשהות בלבנון כל כך הרבה זמן. אני זוכר שאמר לנו, "קחו כלי גילוח וצחצוח, יתכן שנהיה שם יותר מעשרים וארבע שעות." כזכור, עזב צה"ל את לבנון רק לאחר שמונה-עשרה שנה, במאי 2000. אמירה אחרת של המג"ד נחרטה בי היטב וספק אם היום יעז מפקד בצה"ל לבטא אותה בקול רם:

"תשמרו על עצמכם, זאת מלחמה. תנו לי לעמוד מול כל שופט ובלבד שלא אצטרך לעמוד מול האימהות שלכם."

בסוף השבוע שקדם לפרוץ הקרבות, היו חלק מחיילי הפלוגה בחופשה, במסגרת סבב החופשות הנהוגות בפעילות השוטפת. הוטל עלי להתקשר לחיילים שיצאו לחופשה ו"להקפיץ" אותם חזרה לבסיס. עד שעת החשיכה היינו מוכנים ומזומנים. האפוד, כלי הנשק והנגמ"שים היו ערוכים בקפידה.

יצאנו ועשינו דרכנו אל הגדר ואל השער החוצה את הגבול אל תוך שטח לבנון. כניסתנו התעכבה מעט מסיבות שלא היו ברורות לנו. ירדנו מהכלים, דוממנו מנועים והמתנו לאות. ההמתנה עוררה רגשות של חשש, מתח וחרדה. לא ידענו מה מחכה לנו והתחילו לרחוש בינינו שיחות. אחדים סיפרו על תגובות של החברות שלהם, שלא קיבלו אף רמז לתוכנית, ואחרים תהו מה תהיה תגובת ההורים כשישמעו על הכניסה ללבנון. אני שיתפתי בדאגה איך יעברו על הורי הימים עד שישמעו ממני. השיחות בינינו הקלו מעט, והשיח שהחל בטונים חרישיים הפך אט אט קולני. טור הנגמ"שים של חיילי הנח"ל המוצנח שעמדו לפנינו וכבר חצו את הגבול, דומם גם הוא את המנועים וחיילי היחידה ירדו מהנגמ"שים והמתינו כמונו לאות להתחיל ולנוע. שמענו את קולותיהם והם שמעו את שלנו.

"יחזקאל", שמעתי קריאה מעבר לגדר.

יחזקאל הוא שמי המלא. השם שנתנו לי הורי על שם סבא של אמי, חכם יחזקאל חיים. הופתעתי. כבר שמונה שנים, מאז שיצאתי בכיתה ז' ללמוד בכפר הנוער אשל הנשיא, קראו לי כולם חזי. גם בבית. כבר לא הייתי מורגל לשם יחזקאל. זיהיתי מיד את הקול הקורא בשמי, היה זה מוטי דהן. השם יחזקאל והקול של מוטי החזירו אותי לרצף אירועי ילדות. את מוטי זכרתי עוד מגן הילדים. הוא התייתם כשהיה בן שלוש, אחרי שאביו נהרג בתאונת דרכים. למדנו גם באותו בית ספר יסודי, בכיתות מקבילות. עתה התקרבותי אליו, נפעם מהעובדה שזיהה אותי בחושך על אף שלא נפגשנו שנים. שוחחנו, התרגשנו ונפרדנו לשלום

כשנקראתי להצטרף לשיירה שהחלה לנוע וחצתה את הגבול לעומק השטח, לעבר צידון הלבנונית.

סיירת גולני התקדמה אל מוצב הבופור – מצודה שהייתה נקודה אסטרטגית בלבנון ושימשה את ארגון הפת"ח. לאחר כיבוש הבופור במחיר שישה חללים מלוחמי סיירת גולני, שימש הבופור מוצב בשרשרת המוצבים של צה"ל בלבנון.

היחידה שלנו עשתה דרכה אל העיר צידון. לימים התברר לי כי היחידה של מוטי, שחשבתי שנכנסה איתנו באותו טור, הגיעה על גבי נחתת לאזור צידון ומשם המשיכה לכיוון עיר החוף הלבנונית דאמור, כ-20 ק"מ דרומית לביירות, בירת לבנון.

אלה היו ימים ראשונים של קרב ולחימה. היינו היחידה הראשונה שנתקלה בקומנדו הסורי. התקדמנו עם הנגמ"שים שלנו עת הפתיעו אותנו הסורים וירו לעברנו מעמדות גבוהות. פרקנו מהכלים והסתערנו לעבר היורים. הם לא ניצלו את יתרון ההפתעה שהשיגו ואת היתרון הטופוגרפי שלהם. הופתעתי מהקלות בה נכנעו לנו. אחד מחיילי הקומנדו הסורי שנלקח בשבי והועלה אלינו לנגמ"ש, סיפר לחוקר השבויים שהמפקד שלהם הוריד אותם בגבעה והורה להם כיצד להתמקם, הבטיח לחזור ולא שב...

בימים הראשונים לחימה לא פגשנו איש מאלה שהיו מאחור, בטור הנגמ"שים. לא שמענו חדשות וכמובן לא הגיעו לידינו עיתונים.

לאחר ימים מספר עקפה אותנו יחידה אחרת, ומעתה היא שהובילה את הכוח. אנחנו נשארנו מעט מאחור למנוחה, להתרעננות ולהשלמת ציוד – בעיקר מים, מזון ונשק. מנות הקרב אזלו ולא נותר לנו לחם. שאלנו את החיילים שעקפו אותנו כדי לעמוד בראש הכוח, אם יש להם מעט לחם. אחד מהם חיך חיוך רחב ואמר, "יותר טוב מלחם!" וזרק לעברנו חבילות שי ששלחו תלמידי בתי ספר לחיילים בחזית. היו גם ציורים וברכות. אנו התמקדנו תחילה בממתקים ובחטיפים. טעמם היה ערב לחך והזכיר געגוע לטעמים של בית ולאווירה אחרת של ימים אחרים.

כשהתפנינו מהשבעת רעבוננו ולאחר השלמת הציוד ואבזור הנגמ"ש מחדש, שמחנו לעלעל בערימות העיתונים שנמסרו לנו. קראנו כתבות שתיארו את חילוקי הדעות והדרמות הפוליטיות סביב הלחימה בלבנון, ואלו עוררו אי נוחות ואפילו זעם בקרב חלק מאיתנו.

כאשר קראתי אחת מהכתבות ראו חברי שהלסת שלי נשמטת. "אני לא מאמין!" מלמלתי שוב ושוב. "לא יכול להיות..." חזרתי ואמרתי בעודי קורא את הידיעה שדיווחה על מותה החיילת חנה מזרחי בתאונת דרכים בכביש חיפה – תל אביב, באזור מחלף זיכרון יעקב. חנה מזרחי למדה איתי ועם מוטי דהאן בבית הספר היסודי וביתה היה מול החנות של אבי. חנה מזרחי, סיפרה הכתבה, נהרגה בדרך להלווייתו של בן מחזור שלה, מוטי דהאן. כך גיליתי שמוטי נפל במלחמה. מוטי נהרג במארב מחבלים כבר למחרת היום בו נפגשנו על גדר הגבול.

עצב גדול עטף אותי. הסתגרתי בעצמי.

ערב ירד, ותמונת השקיעה המרהיבה לא השתלבה ברגשותי. חשתי בלבול גדול ואי ודאות. היה זה לילה קשה, לילה של מחשבות וצער. בלילה הזה הבנתי יותר מבכל יום אחר את משמעות המילה מלחמה.